

KAMENNÉ OBLOŽENÍ HROBŮ LKPP

LITERATURA:

Jindřich Nekvasil 1978: Mohylníky lužické kultury na Moravě, PA 69/1, s. 52 – 116.

Zdena Pivovarová 1965: K problematice mohýl v lužické kultuře na Slovensku, SIA 13/1, s. 107 – 162.

Moravská větev LK

- v LK se ze začátku vedle sebe setkáváme s různými způsoby pohřbívání
- ve starolužickém stupni (někdy s přesahem do slezského) rozlišuje Nekvasil *horizont mohyl s jámovými hroby* (považován za nejstarší) a *horizont mohyl s kamennou konstrukcí*, mimo to existuje řada plochých jámových a popelnicových hrobů, přičemž s dobou postupně dochází k jakémusi sjednocení pohřebního ritu kultur PP, mizí mohyly (poslední známe ze slezského stupně), také jámové hroby a začínají převažovat plochá popelnicová pohřebiště
- z nejstaršího - předlužického horizontu (Nekvasil datuje BB) máme málo nálezů
- I - nejstarší mohyly jsou bez konstrukce (Moravičany, Nekvasil datuje BC)
- ve IIa stupni starolužického období jsou *mohyly s jámovými hroby* nahrazeny *mohylami s kamennou konstrukcí*

Mohyly: mohou tedy být mohyly bez konstrukce, mohyly s jednoduchým kamenným kruhem (např. Stavenická mohyla I) a mohyly se složitým kamenným kruhem (Stavenická mohyla II – kruh byl vybudován mohutnější do šířky i do výšky, podobné známe z Moravičan).

Podle úpravy H:

1. jámový H pod mohylou
 2. popelnice pod mohylou (víc, často obloženy kameny)
 3. zásobnicový H + kamenná konstrukce (od poč. LK – slez. st.), nemají kam. kruh
- v násypu se mohou nacházet další popelnicové H, řada střepů či různé odlišnosti (ale špatná dokumentace, poznání starolužických hrobů částečně ztěžuje fakt, že řada z nich byla objevena a kopána již na konci 19. století a dokumentace k nim je často neúplná a materiál ztracen)
 - nejvíc mohyl se zachovalým náspem známe ze zalesněných pahorkatých oblastí, které leží mimo hlavní sídlištní prostor v nížině (Boskovická brázda, Malá Haná, na V Vlárský průsmyk)
 - jedná se o menší mohylníky např. Honětice u Kroměříže, Kostelec u Holešova, Pavlovice u Přerova aj., z nichž je zajímavá lokalita Stavenice, kterou se J. Nekvasil také více zabýval

Mohylník u Stavenic (1935, 1953)

mohyla I:

- ovál (10x12m), zahloubený jámový H a kolem něj je polokruhovitý kamenný věnec + další kamenný věnec ohraničuje mohylu (ne časté), mohyla rozplavena, vrchol – 90cm
- v násypu se občas objeví střepy a jednotlivé kameny
- šířka věnce není víc než 60cm, kameny v 1 vrstvě, velikost kamenů je 30 – 40cm
- kameny jsou hustě u sebe a u vnitřního věnce nad H jsou na sobě ve 3 vrstvách

mohyla II:

- hned vedle, menší, v = 60cm, průměr 6/7m, kruhová, uprostřed H jáma (h = 20/25cm), II.stupeň
- přesnou podobu a rozměry mohyl kvůli rozplavení nelze určit

- podoba vývoje Moravy se SV Čechami a Saskem
- Malopolsko a Slezsko – LK se zde formuje dříve a s mohylami se setkáváme hlavně předlužickém horizontu, málokde se mohyly udržely do mladší DB

Moravičany: jediné nížinné pohřebiště, kde se nachází dostatek poznatků o mohylách:

- seskupení kruhových ploch obklopených prohlubni – pozůstatky rozoraných mohyl, blízko sebe v nepravidelných řadách
- téměř všechny H uvnitř byly jámové, jen několik mladších (II.st.) v zásobnici + mohyla s konstrukcí, také kamenné schránky H, příp. vybudování celého náspu z kamenů

Z okraj moravské větve tvoří Moravská brána (začíná na J na Tišnovsku a pokračuje Boskovickou brázdou na Malou Hanou)

- Z. Smrž
- také zde se ve starolužickém stupni pohřbívalo pod mohylami, ale protože je tu lužické osídlení doloženo později (až na konci I. starolužického stupně), chybí nejstarší horizont s jámovými hroby
- mohyly s kam. konstrukcí – věncem (Bořitov, Jevíčko, Lysice – „Oujezdy“ a „Býkovky“, Tišnov - „Pod Klučaninou“)
- použití kamene na budování hrobových schránek přežívá ještě dlouho do slezského stupně

Vlárský průsmyk

- Vlachovice, Sehradice, Sv. Sidonie, Tichov (V. Dohnal)
- toto území je mírně odchylné od moravské větve, vztah ke slovenské větvi LK
- opět jsou zde mohyly s kamennou konstrukcí, které se zde udržely do konce DB

Slovenská větev LK

- starolužický stupěň a starší fáze středolužického
- také zde byla řada mohyl kopaná v 19. století a máme k nim neúplnou nebo žádnou dokumentaci (oblast Oravy)
- rozkládá se především na SZ Slovensku, na V zhruba po Váh, na J po Slovenské rudohoří
- trochu odlišný vývoj než jinde, není zde doložen nejstarší horizont mohyl s jámovými hroby a připouští se vliv karpatské MK (současný s naším I. stupněm je tzv. vývojový st. BC - BD)
- nejdůležitějšími lokalitami, kterými se Pivovarová zabývala podrobně, byly Mikušovce a Trenčianské Teplice

Společné znaky obou jmenovaných lokalit (i dalších):

- nejstarší stupeň LK – kromě mohyl s konstrukcí (viz. níže) známe hroby s kruhovým kamenným obložím, které se rozměry přibližují menším mohylkám, ale nebyl u nich zjištěn násep
- mohyly s dvojnásobným kamenným pláštěm (ojediněle, např. Velká Lehota)
- hroby s malými kamennými mohylkami, hroby s nepravidelným kamenným příkrovem nebo skříňkové hroby
- méně často se vyskytují mohyly bez konstrukce, pouze s hliněným náspem
- nejčastější mohyly s kamennou konstrukcí, tedy věncem, jehož rozměry se v různých případech liší, průměr věnce se pohybuje mezi 2,5/3m – 7/8m, široké jsou mezi zhruba 40 – 200cm, nejčastěji však 60 – 100cm
- jako kámen je používán nejvíce bílý vápenec (velké kameny), ale objevuje se také použití plochých žlutých pískovců

- kameny jsou nepravidelně uloženy v jedné vrstvě (méně ve 2 – 3 vrstvách, výška pak dosahuje až 30 cm)
- vlastní hrob bývá uložen většinou přibližně ve středu kamenného věnce a to v jeho úrovni nebo častěji zahlouben pod úroveň věnce
- jedná se hlavně o pohřby v popelnicích, kterými bývají především dvojkónické nádoby a bezuché amfory
- popelnice jsou uvnitř věnce jedna nebo dvě, občas i tři a bývají často překryty plochými kameny neb o na nich stojí
- v hrobech se nachází keramika, méně bronzы a ŠI

Mikušovce–„Nivky“ – na kamenný věnec mohyly zde navazují mladší hroby vně kruhu (někdy i uvnitř - 4), které jsou obloženy kameny nebo jsou kameny seskládané do podoby nepravidelné skříňky